

דָּא בַת שֶׁבַע וְהָא אֶתְמַר וְאִמּוּ הִיא בַת שֶׁבַע הַרּוּמּוֹת לַמַּלְכוּת וּכְמוֹ
 שְׁלֹמֹדֵנוּ, פְּתִיב וּבִן כְּתוּב עוֹד, (מְשַׁלֵּי י) מְשַׁלֵּי שְׁלֹמָה בֶּן חָכְם
 יִשְׁמַח אָב וּבֶן כְּסִיל תּוֹנֵת אִמּוֹ [99] וְהִנֵּה. תּוֹנֵת אִמּוֹ וְדָאֵי
 וְדָאֵי הַבֵּן הַכְּסִיל שְׁחוּטָא הוּא צַעַר לְאִמּוֹ וְלֹא לְאַחֵר. תְּחִמֵי מַה פְּתִיב וּבֹא וְרֵא
 מַה כְּתוּב, בֶּן חָכְם יִשְׁמַח אָב, בְּעוֹד דְּהָאֵי בְר אָזִיל בְּאוֹרַח
 מִיִּשְׂרָאֵל, וְהוּא חֲכִימָא, יִשְׁמַח אָב (בְּלֵל), דָּא מְלָפָא קְדִישָׁא
 לְעֵילָא שְׁבַעוֹד שׁוּזָה הַבֵּן הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׁרָה וְהוּא חָכֵם אִז הוּא מְשַׁמַּח אֶת הָאֵב שֶׁהוּא
 הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ וְהַעֲלִיזוֹן שֶׁהוּא פְּרֻצוֹף אֲבֹא. יִשְׁמַח אָב סְתָם וּלְכֵן כְּתוּב יִשְׁמַח אֵב

אור הרשב"י

לב על אבדן בנה. וכשרואה הבן את אמו
 יושבת בצער ובוכה אם הוא חכם ומבין מדעתו
 שבשבילו הוא הרעה הזאת לאמו הוא מתחרט
 תיכף והולך ומשתטח לפני אביו בבכי
 ובתחנונים ומבקש ממנו בהכנעה גדולה
 שימחול לו וגורם בזה שני טובות, אחד לאמו
 שאינה מתאבלת עוד, ואחד לאביו שהוא נותן
 שמחה בלבו מה שבנו חזר למוטב. אבל בן
 כסיל שלא שת לבו גם לזאת מה שאמו
 מתאבלת הוא גורם שני רעות, אחד לאב שהוא
 כועס עליו יותר על מה שאינו פונה לבלבו על
 בכיות אמו, ואחד לאמו שהיא מתאבלת יותר
 על שאביו מגביר את כעסו. והוא שכתוב בן
 חכם ישמח אב ר"ל לא זו בלבד שמסיר הצער
 מלב אמו אלא גם ישמח לב אביו. ובן כסיל
 תונגת אמו ר"ל לא זו בלבד שמגביר כעס אביו
 אלא שמוסיף תונגה בלב אמו.

ומשיחו, משא וגו' – ר"ל בזה יספר את דברי
 המוסר אשר יסרתו אמו אשר נחשב בעיניו
 כמשא דבר ה' וארו"ל כשהתחתן שלמה עם בת
 פרעה ביום חנוכת בית המקדש הכניסה לו
 כמה מיני כלי זמר והיה נעור כל הלילה והיה
 ישן למחרתו עד ד' שעות על היום ומפתחות
 העזרה היו מראשותיו ולא יכלו להקריב התמיד
 ונכנסה אמו אצלו והיתה מייסרתו בדברים
 האלה (מצודות).

[99] וביאר השפתי צדיקים על מש"כ בן חכם
 ישמח אב ובן כסיל תונגת אמו. יש לדקדק מה
 חילוק יש בין אב לאם אם הוא חכם שניהם
 שמחים ואם הוא כסיל שניהם עצבים. ונראה
 לפרש בדרך משל לבן מלך שמורד באביו
 ואינו שומע בקולו שאומר לבו מחמת אהבתו
 לא יעניש אותו ואמו שמעה מפיו אביו שהוא
 מתנחם עליו להרגו והיא יושבת ובוכה בשברון

סתם ולא כתוב ישמח אביו כי הוא משמח את כל מי שנקרא אב ולא רק את ז"א שנקרא אביו (רמ"ק). **אֲשֶׁתֶּכָּח הָאִי בֵר בְּאֹרְחָא תְקַלָּא, מַה פְּתִיב** ואם נמצא שזה הבן הוא הולך בדרך הקלוקלת אז כתוב בו **וּבֵן פְּסִיל תּוֹנֵת אָמוֹ. תּוֹנֵת אָמוֹ וְדָאִי, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל** דהיינו שהוא בודאי תוגה וצער לאמו שהיא השכינה הנקראת כנסת ישראל ולכן כתוב אמו ולא אם כי הפגם מגיע רק לאמו שהיא המלכות ולא לפרצוף אמא שהיא הבינה (רמ"ק). **וְרִזָּא דְמַלְּהָ פְּתִיב** וסוד הדבר כי כתוב בפסוק, (ישעיה נ) **וּבְפִשְׁעֵכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם** דהיינו שע"י העוונות אמכם שהיא השכינה היא גולה עימכם כי היא לא יסרה אותכם בכדי שתלכו בדרך הישרה.

תָּא חַוִּי, לָא אֲשֶׁתֶּכָּח חֲדוּתָא קָמִי קְדָשָׁא בְרִידָּהּ הוּא,
פְּיוּמָא דְסָלִיק שְׁלֹמָה לְחַכְמָתָא, וְאָמַר שִׁיר
הַשִּׁירִים ובא רואה שלא היה מצוי השמחה לפני הקב"ה כמו אותו היום שעלה שלמה המלך ואמר את שיר השירים בכדי לעורר את ייחוד ז'ו"ן. **פְּדִין נְהִירוֹ אֲנַפּוּי דְמַטְרוֹנִיתָא, וְאֵתִי מַלְכָּא לְמִשְׁרֵי מְדוּרִיהָ עֲמֹה** ואז האירו פני המלכה שהיא השכינה והתקשטה מכח מעשי התחתונים ואז בא המלך לשים את משכנו עימה (רמ"ק). **הָדָא הוּא דְכֶתִיב** וזהו מש"כ בפסוק, (מלכים א ה) **וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמָה וְגו'.** **מֵאִי וַתֵּרֶב** מה הפירוש ותרב. **דְּסִלְקָא שְׁפִירוֹ דְמַטְרוֹנִיתָא, וְאֵתֵרֶבִּיאַת בְּדִרְגָּהָא עַל כָּל שְׂאָר דְרָגִין, בְּגִין דְּמַלְכָּא שְׁוֵי מְדוּרִיהָ בְּהָ** אלא פירושו שעלתה היופי של תיקון השכינה בתכשיטיה ואז נתרבתה המלכות במדרגותיה מכל שאר המדרגות דהיינו

שנגדל ונשלם פּרצופה יותר משאר המדרגות שהיו לה בזמנים קודמים משום שהמלך ז"א שם את משכנו בתוכה (הסולם). **וְכָל כֶּדֶף לָמָּה. בְּגִין דְּאַפִּיקַת בְּרָא חֲבִימָא דָּא לְעֵלְמָא** וכל זה למה אלא משום שהיא הוציאה בן חכם כזה שהוא שלמה המלך לעולם כי היא השפיע לו את חכמתה. (נ"א לְמַלְכָּא).

וְכֵד אַפִּיקַת לֵיהּ לְשִׁלְמָה, לְכָל יִשְׂרָאֵל אַפִּיקַת וכאשר המלכות הוציאה והשפיעה את חכמתה לכל שאר ישראל, **וְכָלְהוּ הָווּ בְּדַרְגִּין עֲלָאִין וּפְאִין כְּשִׁלְמָה** (ס"א בשְׁלָמָא). **דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִי בְּהוּ, וְאִינוּן בֵּיהּ** וכל ישראל שבאותו הדור היו במדרגות עליונות וצדיקים כשלמה כי הקב"ה היה שמח בהם והם היו שמחים בו ולכן היו ראויים בני דורו למלך צדיק וחכם כמוהו. **וּבִיּוֹמָא דְשִׁכְלָל שְׁלֹמֹה בֵּיתָא לְתַתָּא, אַתְקִינַת מְטְרוֹנִיתָא בֵּיתָא לְמַלְכָּא. וְשׁוּן מְדוּרִיהוֹן כְּחָדָא** וביום ששלמה המלך שכלל וגמר את ביה"ק למטה אז המלכה שהיא מלכות היא התקינה את הבית למלך ז"א למעלה והם שמו את דירתם כאחד, **וְנִהְיִרוּ אֲנַפְהָא בְּחֻדָּה שְׁלִימוֹ** ואז האירו פני המלכות בשמחה שלימה. **כְּרִין אֲשֶׁתְּכַח חֻדּוֹתָא לְכָלְא, לְעֵילָא וְתַתָּא** ואז נמצאת השמחה לכולם למעלה ולמטה. **וְכָל כֶּדֶף לָמָּה. בְּגִין דְּכַתִּיב** ולמה היתה כל השמחה הזאת אלא משום שכתוב, **מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ, דְּדַבְרַת לֵיהּ לְרַעוּתָא דְמַלְכָּא** דהיינו כי המלכות שהיא אמו היא הנהיגה אותו והוכיחה אותו לעשות את רצון המלך

בשלימות ולכן ע"י היא זכתה להתייחד עם ז"א.

הלימוד היומי

וְכֵן הָאֵי בַר כְּמָה דְאַמִּינָא, (ס"א דְאַצְטְרִיף) לָא אֶתְדַבֵּר
 לְרַעוּתֵיהּ דְּמִלְכָא וּכְאִשְׁרֵי הַבֵּן הַזֶּה הוּא לֹא מִתְנַהֵג לַעֲשׂוֹת אֶת רִצּוֹן
 הַמֶּלֶךְ כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ. כְּדִין הִיא עֲרִיטָא דְכֻלָּא אַז הִיא בְּבַחֲנִית גִּילוּי עֲרוּהּ
 לְכַל, עֲרִיטָא דְכָל סְטָרִין וְהִיא עֲרוּהּ לְכַל הַצְדָדִים בֵּין מִצַד ז"א וּבֵין מִצַד
 הַמַּלְכוּת כִּי הוּא מִפְרִיז אֶת הַמַּלְכוּת מִהוּ"א וְאֵת הוּ"א מִהַמַּלְכוּת (רמ"ק) דְּהָא מִלְכָא
 פְּרִישׁ מִמְטְרוֹנִיתָא, וּמְטְרוֹנִיתָא אֶתְרַחֲקַת מִהִיכְלִיָּהּ,
 וּבְגִין כֶּךָ עֲרִיטָא הִיא דְכֻלָּא כִּי הָרִי הַמֶּלֶךְ ז"א נִפְרַד מִהַמַּלְכָה שֶׁהִיא
 הַמַּלְכוּת וְאִז הַמַּלְכָה שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת מִתְרַחֲקַת מִהִיכְלוֹ שֶׁל ז"א וּמִשׁוּם כֵּךְ הִיא גִּילוּי עֲרוּהּ
 לְכַל. וְכִי לָא עֲרִיטָא הוּא, מִלְכָא בְּלָא מְטְרוֹנִיתָא,
 וּמְטְרוֹנִיתָא בְּלָא מִלְכָא וּמִבְּאֵר רִשְׁב"י וְכִי זֶה לֹא גִילוּי עֲרוּהּ שֶׁהַמֶּלֶךְ ז"א
 שׂוֹרָה בְּלֹא הַמַּלְכָה שֶׁהִיא הַשְׂכִּינָה וְהַמַּלְכָה נִמְצְאָת בְּלֹא הַמֶּלֶךְ כִּי עִי"כ זו"ן חוֹזְרִים לֵהִיוֹת
 אַח' בְּאֵח' וְאִז הַחִיצוֹנִים שֶׁהֵם ר"ע מִתְחַבְּרִים וְיוֹנְקִים מִזו"ן שֶׁהֵם אוֹתוֹת ו"ה וְנַעֲשִׂים עֲרוּהּ
 (ע"פ הַרמ"ק לַעִיל). וְעַל דָּא כְּתִיב וְעַל כֵּךְ כְּתוּב, עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת
 אָמְךָ לֹא תִגְלֶה אָמְךָ הִיא. אָמְךָ הִיא וְדָאֵי, וְשָׂרִיא
 עִמְךָ, בְּגִינֵי כֶּךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ דִּהֵינּוּ שֶׁהַמַּלְכוּת הִיא וְדָאֵי אָמְךָ
 וְהִיא שׂוֹרָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת בְּכַדִּי לְשׁוֹמְרָם וּמִשׁוּם כֵּךְ תִּזְוֶהֵר לֹא לְגִלוֹת אֶת עֲרוֹתֶיהָ
 וְיִתְאַחֲזוּ בָּהּ הַחִיצוֹנִים.

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָקִישׁ יְדוּי וּבְכָה, וְאָמַר וּוִי אֵי אִימָא
 וְנִגְלִינָא רָזָא, וּוִי אֵי לָא אִימָא, דִּיִּבְדוֹן חֲבֵרִיא
 מִלְכָה רִשְׁב"י הִכָּה אֶת יְדִיו זֶה בּוּזָה וּבְכָה וְאָמַר אִוִי אִם אֹמֵר וְאִגְלָה אֶת סוּד זֶה מִשׁוּם

הַלִּימוּד הַיּוֹמִי